

Huberts, L.W.J.C. & K. Lasthuizen. [Spijkers verdient meer dan eerherstel](#). *De Volkskrant*, 8-1-2011.

Spijkers verdient meer dan eerherstel

Volkskrant 08/01/11, 00:00

Klokkenluider Fred Spijkers verzet zich al 26 jaar tegen de ellende die hem is overkomen. Hij was maatschappelijk werker bij Defensie en moest de weduwe van Rob Ovaa, een bij de ontploffing van een ondeugdelijke AP-23 mijn omgekomen munitie-specialist, ten onrechte melden dat haar man door eigen schuld was omgekomen. Hij kon dat niet opbrengen, beloofde de ware versie van de gebeurtenissen boven tafel te krijgen, en dat vormde het begin van een lange lijdensweg.

Spijkers ging op onderzoek uit. Het departement nam daar aanstoot aan en liet inlichtingendiensten onderzoeken of hij niet als staatsvijand en politiek crimineel aan de kant kon worden gezet. Omdat dat niet lukte, werd geprobeerd hem via afkeuring kwijt te raken. Er wordt een psychiatrische diagnose gefingeerd: Spijkers zou paranoïde en schizofreen zijn en lijden aan wanen. Hij werd in de WAO geplaatst en ontslagen. De huisarts van Spijkers vatte wat er gebeurde samen als 'aanhoudende, consequente, systematische poging tot karaktermoord'. Een tegenvaller voor Spijkers was dat de hoogste ambtenarenrechter het ontslag bekrachtigde. Na meer dan tien jaar zochten Spijkers en mevrouw Ovaa in 1997 de publiciteit.

Sindsdien is er veel gebeurd en onderzocht. De Nationale Ombudsman noemde de kwestie onthutsend. De Tweede Kamer signaleerde dat grote en onrechtmatige schade was aangedaan. KPMG concludeerde dat Spijkers structureel en systematisch was misleid.

Dat leidde in 2002 tot de erkenning door de staatssecretaris van misleiding. Hij bood Spijker zijn excuses aan en rehabiliteerde hem via een vaststellingsovereenkomst en een lintje. Wel bedong hij dat dit geen consequenties zou hebben voor medewerkers van zijn departement. De Tweede Kamer legde zich bij die voorwaarde neer.

Het was het begin van veel gedoe over de voorwaarden van de overeenkomst. Spijkers weigerde zich 'monddood te laten maken', bleef zonder inkomen, vervolgde zijn strijd, ook door bij het Nationale Archief stukken over zijn zaak op te vragen en in beroep te gaan tegen zijn ontslag. Die laatste procedure heeft eind december tot een klip en klare rechterlijke uitspraak geleid. Spijkers is ten onrechte ontslagen als gevolg van een bewuste campagne van

Defensie: Spijkers werd bewust 'uitgeschakeld', en de politieke top wist daarvan.

Wat nu toe doen? Het ministerie zegt contact op te nemen met de FNV, die Spijkers bijstond, om tot een praktische oplossing te komen. Dat is positief, en we hopen dat de partijen tot een oplossing komen die recht doet aan de ellende en schade die zijn toegebracht aan Spijkers en zijn kinderen. Spijkers zelf is sceptisch, omdat het meer lijkt te gaan om 'damage control' voor de publieke tribune dan om het serieus nemen van de uitspraak van de ambtenarenrechter.

Daarnaast dreigt dat politiek en bestuur een probleem willen afkopen om te voorkomen dat meer structurele problemen onder ogen moeten worden gezien. Het gevaar is dat niet wordt uitgezocht hoe het in Nederland zover kan komen. Wat deden de ambtenaren van Defensie? Wat wisten leidinggevenden? Wat drong door tot het kabinet en de diverse staatssecretarissen? Hoe heeft dit in hemelsnaam kunnen gebeuren, en wat kunnen we daarvan leren om dit type escalatie in de toekomst te voorkomen?

Tot nu toe ontbreekt elke neiging tot reflectie, en dat staat ook haaks op wat Spijkers zielsgraag wil. Tientallen jaren van strijd en zelfopoffering, het zou triest zijn indien we daar als samenleving niets van zouden leren. Wij pleiten daarom - naast een regeling voor Spijkers persoonlijk - voor een serieus onderzoek. Eerder is wel voorgesteld een parlementaire enquête te houden om aan waarheidsvinding te doen. Een alternatief zou kunnen zijn dat er een parlementair en/of wetenschappelijk onderzoek plaatsvindt om deze vragen te beantwoorden.

Want het cruciale punt is: wat gebeurde er en wat kunnen we ervan leren om dit te voorkomen? Het gaat hierbij om een cruciaal algemeen probleem. Hoe gaan politiek en bestuur om met meldingen van integriteitsschendingen - ook door klokkenluiders zoals Spijkers en Bos - en hoe kan ervoor worden gezorgd dat melders worden gehoord in plaats van gecriminaliseerd?

Mocht de minister daar niet voor voelen, en daar lijkt het op, dan zou de Tweede Kamer in actie moeten komen, desnoods via een - beperkte - parlementaire enquête. Dat ten behoeve van de kwaliteit en geloofwaardigheid van ons politieke en bestuurlijke stelsel en om te voorkomen dat de ellende van Spijkers anderen blijft afschrikken om misstanden aan de kaak te stellen.